

Банім О.В.

*доктор педагогічних наук, провідний науковий співробітник
відділу андрагогіки Інституту педагогічної освіти і освіти дорослих
імені Івана Зязюна НАПН України
професор кафедри менеджменту Київського національного економічного університету
імені Вадима Гетьмана
м. Київ, Україна*

ЗМІШАНЕ НАВЧАННЯ В ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ: ПОЄДНАННЯ ІННОВАЦІЙНОГО І ТРАДИЦІЙНОГО ПІДХОДІВ

У результаті вимушеного переходу освітньої діяльності в дистанційний формат, спричиненого пандемією і загостреного військовою агресією російської федерації, перед ЗВО постали нові виклики. По-перше, практика останніх кількох років виявила численні недоліки дистанційної освіти. На цьому акцентовано увагу в багатьох наукових працях, зокрема і в [4]. По-друге, в умовах воєнного стану актуалізувалася потреба вибору такої технології навчання, яка б максимально відповідала умовам безпеки освітнього простору. По-третє, як викладачі, так і студенти усвідомлюють необхідність аудиторної роботи й потребують «живого» спілкування. Вирішення цих та низки інших проблем теоретики й практики вбачають у запровадженні технології змішаного навчання.

У Рекомендаціях МОН зазначено, що «змішане навчання є підходом, педагогічною й технологічною моделлю, методикою, що поруч із онлайн-технологіями спирається також і на безпосередню взаємодію між студентами та викладачами в аудиторії» [3, с. 22].

Аналіз останніх наукових джерел показує, що це питання активно почали досліджувати українські вчені. Тематика їхніх праць стосується переважно практичних аспектів впровадження змішаного навчання в освітню практику ЗВО (С. Антошук, В. Вишківська, Т. Горохівська, І. Кулик, Л. Ляхоцька, Н. Наливайко, Г. Олейнікова, І. Письменна, А. Прус, І. Серета, І. Форостюк, О. Чемерис, О. Шукатка, В. Щербицька та ін.). Варто також зазначити, що впродовж останнього десятиліття зарубіжні науковці поглибили й трансформували концептуальні, методологічні, методичні аспекти змішаного навчання в педагогічному контексті. (С. Bonk, M. Horn, D. Garrison, C. Graham, H. Staker та ін.).

Загалом вчені дійшли висновку, що змішане навчання має поєднувати інноваційні й традиційні підходи. Традиційна форма освіти, що передбачає безпосереднє спілкування учасників освітнього процесу «змішується» з дистанційною. Зокрема – це навчання в аудиторії, дистанційне навчання та онлайн-навчання. При цьому навчальний процес може здійснюватися в синхронному та асинхронному режимах, створюючи більш гнучкі можливості в отриманні й опрацюванні навчального матеріалу. Опираючись на поради Державної служби якості освіти [2] нами виокремлено моделі змішаного навчання (ротаційна, гнучка, особистісно орієнтована та модель збагаченого віртуального середовища). Вони передбачають поєднання роботи в аудиторії з онлайн-навчанням [1].

На практиці це виглядає так: періодично відвідуючи навчальні заняття в аудиторії, студенти отримують завдання для роботи в медіатеці на онлайн-платформі чи в певному програмному забезпеченні в хмарному сервісі. Під час навчання в аудиторії частину матеріалу студенти можуть опрацювати за допомогою сучасних гаджетів, за необхідності отримує допомогу від викладача. Робота над іншими завданнями передбачена в дистанційному режимі у зручному для кожного студента місці, у зручний

час та у власному темпі. Водночас кожен студент є частиною навчальної групи та має розвиватися одночасно з іншими. Тому дистанційна робота над окремими темами може здійснюватися індивідуально, в групах, командах тощо.

Контролює навчальний процес викладач – з дотриманням умов безпеки освітнього простору. Головне завдання викладача полягає в тому, щоб правильно скомпонувати курс та розподілити навчальний матеріал: для аудиторної роботи, для індивідуальних завдань, самостійного вивчення, для групової роботи тощо. Аудиторна робота охоплює практичні й лабораторні завдання, дистанційна частина обов'язково має містити творчі, довідкові матеріали, посилання на додаткові матеріали, проміжні тести для перевірки знань різного рівня та складності. Важливо проводити перевірку знань не лише онлайн або на платформі, але й в аудиторії.

Таким чином, можемо відзначити, що змішане навчання зі скромного методичного прийому перетворюється в новий педагогічний світогляд – освітню концепцію, що комбінує традиційне навчання з дистанційними та онлайн-методами. Без глобальних досліджень, тривалих соціологічних замірів, численних дисертацій, воно стає шкільною і вузівською реальністю. Сутність змішаного навчання пов'язана з інтеграцією кращих традиційних та інноваційних технологій, що створюють можливість здобувачами освіти самостійно навчатися, контролювати свої темп, час і місце навчання.

Але організація роботи в нових умовах вимагає методичних, організаційних і технічних змін. У перспективі подальших досліджень потребують наукового обґрунтування такі питання, як ефективне поєднання форм і змісту навчання, нормативне й технологічне забезпечення, розвиток цифрових компетентностей учасників освітнього процесу, моніторинг якості освіти та ін.

Використана література:

1. Баніт, О. В. Ключові аспекти інноваційної технології змішаного навчання. *Сучасні проблеми підготовки вчителя: теорія і практика*: матеріали Звітної науково-практичної конференції Інституту педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України за 2021 рік (Київ, 18 – 21 квітня 2022 р.) Ін-т педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України, м. Київ, Україна, 2022, с. 33-35. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/731311/>
2. Змішане навчання: як організувати якісний освітній процес в умовах війни URL: <https://sqe.gov.ua/zmishane-navchannya-yak-organizuvati-yaki/>
3. Рекомендації щодо впровадження змішаного навчання у закладах фахової передвищої та вищої освіти. URL: <https://mon.gov.ua/ua/osvita/visha-osvita/rekomendacij-shodo-vprovadzhennya-zmishanogo-navchannya-u-zakladah-fahovoyi-peredvishoyi-ta-vishoyi-osviti>
4. Banit, O., Shtepura, A., Rostoka, M., Cherevychnyi, G., & Dyma, O. (2022). Students' Readiness to Distance Learning: Results of Research in the Institutions of Higher Education. *Mobility for Smart Cities and Regional Development – Challenges for Higher Education: proceedings of the 24th International Conference on Interactive Collaborative Learning (ICL2021)*, 1 (389), 426-434. URL: <https://books.google.com.ua/books?id=EohbEAAAQBAJ&lpg=PA426&ots=VCGnIgPKuq&lr&hl=ru&pg=PA427#v=onepage&q&f=false>